

Fotografia

Retrat incomplet

PRIMERA FOTÒGRAFA BANYOLINA • Una investigació sobre el patrimoni industrial de Banyoles de la fotògrafa italiana Cinzia N. Rojas posa al descobert la mirada fotogràfica de l'obra i aficionada a l'art de retratar els seus veïns Dolores Agullé Perpiñà **EXPOSICIÓ** • L'Arxiu Comarcal del Pla de l'Estany ha recuperat la seva obra en una mostra virtual

Gemma Busquets Ros
BANYOLES

Lola Agullé tenia 13 anys quan sovintejava la rellotgeria Rigau situada al baixant de plaça, a la plaça Major de Banyoles. “Tenia i mantenien una senzilla càmera fotogràfica, de les que en deien *ratoneres*. Retratava els companys i a tothom que s’hi prestava. Inquietud artística gens corrent en aquella època i en el seu ambient.” Era l’any 1924, segons recull l’historiador i cronista oficial banyolí Antoni M. Rigau i Rigau (1918-2001) en el llibre *La fàbrica de Banyoles: Les Saques (1914-1989)* en el que és la primera referència amb nom i cognom d’una “noia molt animada”, obrera de la fàbrica José Gimferrer SA, popularment coneguda com Les Saques, i retratista vocacional. Va ser la fotògrafa i artista italiana Cinzia Naticchioni Rojas que, arran de la seva investigació sobre la identitat industrial de Banyoles, es va fixar en la referència que Rigau fa de la que es pot considerar la primera fotògrafa banyolina. El nou projecte artístic de Cinzia Naticchioni Rojas gira a l’entorn del passat industrial de Banyoles amb l’objectiu de “recuperar la memòria”. Li sorprèn que, tot i la importància de la fàbrica per a la ciutat de Banyoles, aquest rastre patrimonial no es percep a peu de carrer. “M’interessa utilitzar les fotos no només com a document, sinó com quelcom que et pugui emocionar”, explica. També es va interessar per Les Saques perquè hi treballaven moltes dones. Una d’elles, Lola Agullé.

Els més grans del barri de la plaça de les Rodes i del carrer del Canat explicaven que, durant la guerra, una veïna es dedicava a fer fotos. Era un relat conegut, assenyala l’arxiver municipal, Josep Grabuleda, però no va ser fins que Cinzia Naticchioni els menciona el text de Rigau que des de l’Arxiu Comarcal del Pla de l’Estany no van començar a lligar caps. Van comptar també amb l’ajut de l’investigador local Josep Anton Abellán, coneixedor del barri i que va fer recerca entre els veïns. Així, Maria Annita Bonal i Josep Congost han conservat fotos en què Lola Agullé cospava la quotidianitat del carrer, de gent treballadora i humil. La majoria estan datades als anys quaranta. “Feia fotos per la passió artística; no volia diners”, remarca Cinzia Naticchioni en el seu interès pel perfil d’una dona autodi-

Dones i arxius
L’Arxiu Comarcal del Pla de l’Estany s’ha afegit a la iniciativa *Dones i arxius* amb una exposició virtual sobre Lola Agullé. Realitzada per Josep Grabuleda, inclou, a més d’una biografia i de part de l’escadussera obra fotogràfica, informacions de context, com ara els *fotògrafs banyolins contemporanis a Lola Agullé (1923-1950)*.

dacta, que sabia llegir i escriure, però que no tenia cap altra formació. Feia moltíssimes fotos que regalava a companys, veïns i familiars, però se n’han conservades molt poques. Ni tan sols les signava, perquè no les feia com a professional. Per això des de l’Arxiu Comarcal del Pla de l’Estany es fa una crida a treballadores de Les Saques per si guarden més material. A més, coincidint amb la Setmana Internacional dels Arxius, s’han afegit a la iniciativa *Dones i arxius* amb una exposició virtual sobre Lola Agullé.

És un misteri com va aconseguir una càmera una dona d’entorn humil l’any 1924. Grabuleda i Abellán recorden que, el 1929, les càmeres Kodak Brownie, les més senzilles i econòmiques, del model que va popularitzar el concepte d’instantània es podien adquirir a partir de 21 pessetes. També on i com revelava el material. Apunten que pot-

ser tenia tractes amb alguna de les tres botigues de fotografia de la Banyoles d’aquells anys: la de Jaume Claramunt, a la plaça Major, la Nou Stil de Joaquim Fusellas, al carrer Major, i el taller de Francesc Mateu, al carrer de Santa Maria.

Filla de Joan Agullé i de Florinda

Un projecte artístic vol reivindicar el paper de les dones a Les Saques a partir de fotos de Lola Agullé

Perpiñà, la Dolores (1911) era la gran de sis germans: Josep (1913), Carme (1915), Martirià (1918), Pere (1921) i Jaume (1924). Viuen a l’actual carrer del Canat i el pare treballava a la Farinera Corominas, Can Trull. En Martirià, militant del PSUC, va morir al front del Segre i la Carme, republicana con-

vençuda, va marxar, un cop casada, a Mataró. El 1949, va morir la mare i, un any després, la Lola va deixar la fàbrica pels atacs epilèptics que patia. El 22 de maig del 1950, rentava roba en un dels rentadors, a prop de Can Quim del Rec, quan li va sobrevenir un atac. La van trobar dins del rec Major.

“Tenia una passió per les fotos segurament com la que jo tinc, i em vaig sentir molt propera a ella. Una dona jove, amb la mateixa inquietud artística”, recorda Cinzia Naticchioni. “El que em mou és aquest sentiment de familiaritat i vull rescatar la seva figura i donar-la a conèixer”, explica. En relació amb aquest projecte, vol fer unes “obres artístiques que parlin de Lola Agullé com a dona, com a treballadora de Les Saques i com a fotògrafa”: “Que emocionin com em va passar a mi llegint les paraules de Rigau.” ■

Veïnes del carrer Canat dalt d’una bicicleta fotografiades per Dolores Agullé als anys quaranta. Al costat, Agullé en una foto d’estudi. A dalt, els seus germans Josep, Martirià, Jaume, Carme i Pere fotografiats, somrients, per la germana gran, Lola Agullé ■ ARXIU COMARCAL DEL PLA DE L’ESTANY / FAMÍLIA CONGOST / FAMÍLIA AGULLÉ